

Життя на карту. Київська сищиця

Чи може жінка щось тямити у слідстві? На початку ХХ століття мало хто відповів би ствердно. Тому ніхто не хотів слухати молоду вдову Анну Вольську. Поліція була певна: смерть Івана Вольського — нещасний випадок. Та Анна знала: це вбивство. Іван саме розслідував серію загадкових самогубств, але хтось намагався прикрити справу і знищити свідків. Анна вирішує продовжити розслідування чоловіка. На її боці — віддана покоївка Христина, авантюристка Роза і репортер Гліб Коваленко. Проти неї — таємна спільнота вбивць і продажні поліцейські чиновники. Анна виявляє картярський клуб, де гравці ставлять на кін власні життя, а отже, впритул наближається до викриття таємного товариства убивць. Однак раптом виявляється: сліди ведуть у протилежний бік...

КИЇВСЬКА СИЩИЦЯ

ЖИТТЯ НА КАРТУ

АНДРІЙ КОКОТЮХА

Андрій Кокотюха

Життя на карту. Київська сищиця

Р^{оман}

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2021

© Кокотюха А., 2020

© DepositPhotos.com / Observer, Ksenia_Pelevina, VitalikRadko,
обкладинка, 2021

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання
українською мовою, 2021

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє
оформлення, 2021

ISBN 978-617-12-8508-8 (epub)

Жодну з частин даного видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Електронна версія створена за виданням:

Кокотюха А.

К59 Життя на карту. Київська сищиця : роман / Андрій Кокотюха.
— Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2021. — 304 с.

ISBN 978-617-12-8341-1

Поліція була певна: смерть Івана Вольського — нещасний випадок. Та його дружина Анна знала: це вбивство. Іван саме розслідував серію загадкових самогубств, але хтось намагався прикрити справу і знищити свідків. Анна вирішує продовжити розслідування чоловіка. Проти неї — таємна спільнота вбивць і продажні поліцейські чиновники. Анна виявляє картярський клуб, де гравці ставлять на кін власні життя, а отже, впритул наближається до викриття таємного товариства убивць. Однак раптом виявляє: сліди ведуть у протилежний бік...

УДК 821.161.2

Дизайнер обкладинки *Маріанна Пащук*

Розділ перший

*Остання вистава сезону. — Шампанське в буфеті. — Дурна звичка.
— Розтоптаний капелюшок. — Грім і блискавка.*

1

— Вам погано, мамзель?

— Мені... ніяково, — визнала Анна. — Але не погано. Навпаки, добре. Дуже добре.

Була не в силах більше стримуватися. Відбігла якомога далі вглиб театрального коридору, накрила рота долонею, а потім — обома, щоб сильніше приглушити сміх. Служитель, поважний добродій із густими сивими бакенбардами, виглядав ровесником Опері. Напевне, служив ще в старій будівлі, до пожежі.

Анна прочитала в його очах: щиро здивований її поведінкою.

Лише поява з-за рогу чоловіка в новенькому мундирі титулярного радника стримала відданого служителя театральних лаштунків від обурення. Його стан видавали широкі ніздрі м'ясистого, вкритого червоним павутинням прожилок носа — роздувалися, мов у збудженого бугая.

Ніхто не мав права реготати під час драматичної вистави.

— Аню, все гаразд?

Чоловік спершу переконався, що з нею нічого не сталося. Уже потім мазнув колючим поглядом крізь круглі окуляри на суворого доглядача театрального порядку. Той кахикнув, відступив на два кроки, застібнув верхній гудзик розшитої тонкою позолотою форменої тужурки.

— Винуватий, ваше благородіє.

— У чому?

— Ваню... Іване Дем'яновичу, дай людині спокій, — Анна торкнула його за плече, стала поруч, узяла під руку, глянула на служителя. — А французькою я не мамзель. Навіть не мадемуазель.

— Даруйте, мадам, — строгий добродій остаточно знітився. — Не впізнав вас відразу, пане Вольський.

— А якби впізнали?

— Заради бога, Ваню! Опера — не твій службовий кабінет. А цей достойний пан не в тебе на допиті. Не засипай його запитаннями.

— Біда, — зітхнув Вольський. — Як надрукували фото в газеті, то й упізнають у театрі, мов артиста. І не заборониш же. Публікувати портрети поліцейських — не крамола. Хоча я б заборонив.

— Іван Дем'янович зовсім не марнославний, — додала Анна. — Але його службовий обов'язок — ловити злочинців. Вони тепер усі грамотні, газети читають.

— Та хай собі читають!

— Читають — нехай, бога ради! Тільки читачам не треба знати, як виглядають слідчі розшукової поліції. Не варто газетам розміщувати моє фото.

— Київ — місто маленьке. Вас, пане Вольський, і без газет усі знають, — нагадав служитель. — Особливо після того, як зловили душогуба зі Святославського яру[1].

— Знаєте, люб'язний, коли в Святославському та інших київських ярах не буде душогубів? — Той похитав головою. — Коли не буде отих самих ярів. Там же клоаки, справжнісінькі міські нетрі. Ідеальні місця, де плодиться всяка зараза, і я не про хвороби кажу.

— Ваню, не заводь шарманку, — Анна легенько стиснула чоловіків лікоть. — Проституції не стане, якщо закрити всі борделі. А пияки зникнуть, щойно зачиниться останній трактир. Ми ж у Опері, а не на прийомі в генерал-губернатора. Отам себе можеш не стримувати. Хоча... толку від того мало.

Іван Вольський раптом зрозумів — справді, не час і не місце для таких важливих для нього розмов. Публіка теж не та. Хоч боротьба з криміналом постійно хвилювала поліцейського слідчого і розмови про методи були улюбленим коником, Анна мала рацію. Не варто мітингувати на кожному кроці й перед кожним слухачем.

Анна завжди мала рацію.

Через те Іван Дем'янович Вольський у свої тридцять три роки — титулярний радник, уже тиждень як помічник головного слідчого розшукової поліції. Новенький мундир замовив собі в кравця Лібмана

на Подолі, щойно дізнався про підвищення. А вдягнув уперше, для виходу в світ із дружиною.

Київська Опера сьогодні урочисто закривала свій перший після відновлення роботи театру сезон.

Анна любила театр. Новомодні ілюзії її не приваблювали. Хоча з цікавості пішла, кортіло відкрити для себе нову сторінку київського життя. Взагалі початок століття писав таких сторінок більше, і не з року в рік, навіть не щомісяця. Складалося враження — що не тиждень, то якась новинка-цікавинка.

Іван якось повів дружину до Бергоньє: там, у приміщенні театру Соловцова[2], розгорнули перший ілюзіон. Давали французьку фільму з моторошною назвою «Вбивство у лісі». Вольському, та й Анні теж, було цікаво глянути передусім професійним, фаховим поглядом. Сюжет виявився примітивним, але іншого вони й не чекали: народу нічого складного й не треба. Аби все зрозуміло, ще й з красивими акторками на додачу.

Ні, не видовище на білій стіні розчарувало. Могло навіть сподобатися, але тиснула атмосфера. Стільці стояли на рівній підлозі, і що далі сядеш, то гірше видно. Доводилося раз по раз наполегливо просити високого добродія перед ними, аби той, своєю чергою, був таким люб'язним, попросив свою даму зняти капелюшка з перами. Крім того, глядачі ілюзіону не користувалися жодним розкладом. Двері відчинені завжди, плати гроші, заходь хоч на середині сеансу, дивися з кінця до початку. Тож народ сновигав постійно, Анну метушня дуже дратувала й відволікала.

Дискомфорту додавала густа задуха. Гардеробу не було, у залі дозволяли курити.

Загалом тутешня публіка здебільшого не мала звички, можливості, або — того й того разом, митися щодня. Тютюновий дим змішувався з прикрими запахами поту, додавався сюди запах свіжих винних, пивних та горілчаних випарів — частина дам із кавалерами перед ілюзіоном не оминула буфету. Ближче до кінця Анну схопив головний біль.

Добре, що сам сеанс тривав недовго. Уже на вулиці попросила чоловіка зайти в найближчу аптеку по нюхальну сіль. Коли Іван запросив до «Кондитерської Семадені»[3] — відмовилася, хоч любила туди зазирнути. Відчула раптом себе просякнутою чужими запахами. Уявила, як озиратимуться на неї модні київські пані та панни, як

водитимуть носами, будуть принохуватися, пошепки обговорювати... Звісно, так не було, Анна лиш, як зазвичай, накрутила себе. І все одно — іншим разом. Удома навіть попросила Христину приготувати їй ванну, а одяг, у якому була, гарненько почистити й вивісити на задньому дворі, у саду. Хай провітрюється якнайдовше.

Після цього негативного досвіду від сінематографу Анна ще більше полюбила театр. Опері відвела окреме місце, тому пожежу шестирічної давнини сприйняла як особисту трагедію. На той час Іван Вольський лиш починав залицятися, і вони мали йти на «Євгенія Онегіна», на вечірню виставу. Вранці було б зручніше та й дешевше — молодому поліцейському платили небагато, він економив на всьому й дуже тим переймався. Хоча Анні не признавався, розпускав хвоста, мов той павич. Та вона все розуміла без слів, хоча й не показувала цього. Навпаки, щоразу старалася підіграти, аби додати впевненості залицяльникам. Тому, коли почула про пожежу і зрозуміла — їхні квитки також згоріли, переживала за Івана більше, ніж за театральну будівлю. Людина ж гроші витратила, економила на всьому, трусилася над кожною копійкою.

Квитки не пропали. Вольський від образи хотів був порвати їх, викинути на смітник. Анна попросила подарувати на пам'ять. Згодом «Кієвлянинъ» надрукував оголошення: за квитками на «Онегіна», не використаними в той злочасний для міського театру день, пускатимуть на ту ж виставу у Соловцовський театр. Вони сходили, того ж вечора Іван завів Анну на Володимирську гірку й там, над Дніпром, попросив її руки.

Символічно, що саме «Онегіним» трупа закривала перший після відновлення Опері сезон.

А в чому символічність її поведінки, Анні ще треба було розібратися.

Вона трималася весь перший акт. Терпіла щосили. Намагалася привертати до себе якомога менше уваги, бо реакція на почуте зі сцени справді виглядала дивно. Всі глядачі чули *це*. Хтось не надавав особливого значення. Хтось старанно робив вигляд — так треба. Тільки Анна Вольська що далі, то менше опиралася лоскотанню зсередини. Не витримала на початку другого акту. Добре, сиділи вони в партері, недалеко від виходу, тож Анна мала надію — актори не зважили на їхній квапливий вихід.

Рідна тітка Анни грала свого часу в першому та другому міських театрах, не могла похвалитися головними ролями, трупи в її час так само не мали постійного складу. Але яку б роль не давали, лицедіїв на сцені неабияк бентежить, вибиває з колії, дратує, коли під час вистави із зали починають виходити. Тітка дуже часто жалілася на низьку культуру глядачів, і Анна зробила з того висновки.

Та все одно не знайшла в собі сили терпіти довго.

Ленського, романтичного Ленського грав старший за персонажа актор. Його старанно намолодили гримом, який сипався просто на сцені, і не помічати цього було дуже важко. До всього актор мав помітне черевце. Пузо старанно зменшив корсетом, і щільно затиснутий живіт не давав повноцінно дихати.

На додачу він ще й гаркавив.

Якщо давали не комедію, Анна не дозволяла собі реготати під час вистави. Ще й у найбільш напружені, драматичні моменти. Проте сміх рвався назовні. Бажання сміятися виявилось сильнішим за вроджену делікатність та світські манери. Вона дочекалася найбільш зручного моменту, вислизнула — і нарешті випустила емоції на волю.

2

— Ми не підемо туди більше, — сказала Анна, кивнувши Іванові на запнуті важкою оксамитовою завісою двері зали. — Не сьогодні. Вибач. Почую ще раз — буде непристойний скандал.

— Нічого, — Вольський поправив окуляри. — Так навіть краще. Раніше повернемося додому. Нарешті відзначимо посаду. Якби не ти...

— Ой, Ваню, припини, — Анна відмахнулася від чоловіка, мов від обридлої мухи. — Не приписуй мені надмірних заслуг. Досить того, що ти бовкнув щось подібне тим газетярам. Міг би прикусити язика.

— Колись же доведеться сказати правду.

— Кому?

Замість відповіді Вольський почав жувати губами. Цією манерою чоловік укотре нагадав Анні такого собі мудрого кролика. Тим часом служитель досі чомусь стовбичив неподалік. Вона глянула прямо, немов замахаючись поглядом. Той схилив голову в делікатному

поклоні, позадкував, залишивши пару на самоті. І раптом склалося дивне враження: вони з чоловіком тільки двоє в цілому театрі.

— То кому вона потрібна, твоя правда? — повторила Анна.

— Наша, — виправив Іван. — Наша правда.

— Наша — таємниця, — нагадала вона. — Ми ж так домовилися. Ти робиш свою роботу. Я час від часу щось раджу. Ти можеш слухати мене, можеш не слухати...

— Краще слухати, — вставив він. — Користі більше.

— Нехай. Ти зважаєш на мої поради. Злочини розкриваються. Душогуби та інші лиходії йдуть у тюрму, на каторгу, на шибеницю. — Від останнього слова Анну пересмикнуло. Вона повела плечима, бо раптом стало трохи зимно попри розпал літа, і трохи тихіше продовжила: — Ти доклався до справедливого покарання. Армія злочинців зменшилася на якусь кількість. Хоча за своє життя ти, як і хтось інший, не в змозі виполоти, вирвати з корінням усі ці будяки. Душогуби були до тебе, будуть після тебе. Та, повторюся, не має жодного значення, хто виводить на чисту воду кожного наступного негідника.

— Для мене — має, — Іван узяв Анну за плечі, стиснув, подивився їй просто у вічі. — Вже тиждень крутиться на язичку. Хочу сказати тобі це. Навіть слова знайшов, але ж ти не готова слухати.

— Я завжди чую тебе, — нагадала вона.

— Так, але... — Вольський зітхнув. — Знаєш, для мене все почалося в майстерні Лібмана. Вже тоді, коли старий єврей знімав із мене мірку, прийшло: я шию собі новий мундир для нової посади. Ця посада — чужа заслуга. Твоя, Аню.

— Дякую, — Анна легенько всміхнулася. — Отже, я тобі чужа.

— Не пересмикуй, кохана.

— А ти висловлюйся точніше, коханий.

Раптом Іван згадав, що вони в публічному місці.

— Не тут. Мені потрібна інтимніша обстановка.

— Мені теж.

Анна притулилася до чоловіка грудьми, гойднула стегнами.

Збоку видовище навряд відповідало усталеним правилам поведінки на людях. Дозволивши собі, точніше — їм обом миттєвий бешкет, Анна ступила плавний крок назад. Звично потягнула тканину, аби трошки підняти край сукні. Відразу ж згадала: вигулювала нову,

скроєну за останньою модою, до якої ще не звикла. Нижній край уже не витирав порохи з підлоги, а сягав кісточок, відкриваючи невисокі підбори білих лакованих черевичків.

Іван обсмикнув мундир, напустив на лице соліднішого, ніж треба, виразу. Чим завжди смішив Анну: її чоловік ніколи не виглядав офіційним та строгим. Окуляри давали протилежний ефект — робили Івана несерйозним, навіть слабшим, ніж повинен здаватися мужчина. Саме це привабило в ньому свого часу. І не сприяло кар'єрному зростанню: молодий слідчий кілька років скнів у канцелярії, перебираючи, переписуючи, підшиваючи паперові стоси. Поліційне управління просто заткнуло Вольським дірку, яку давно треба було кимось заліпити. Довелося докласти чималих зусиль, аби ставлення до нього помінялося на теперішнє.

Зусилля доклали обоє.

Новоспечений титулярний радник видобув із кишені золотий брегет. Річ коштовна, щедрий подарунок. Так купець першої гільдії Борисов віддячив слідчому Вольському за блискучо розкрите вбивство родини його брата. Іван натиснув пальцем на маленький гудзик, відкинув кришку.

— Ще не пізно. Справді, ну його, того гаркавого Ленського. Маємо право на ресторан.

— Невже десь є вільні столики?

— Для Івана Вольського будуть, — чоловік випнув груди, поправив окуляри на переніссі. — Хоч у «Гранд-отелі», хоч в «Англійському». Метрдотелі, Анно, стають у фронт, як бачать мене. Теж твоя заслуга, насолоджуйся.

— Здається, мова йшла про інтимнішу обстановку. І навряд чи про окремий кабінет, хай навіть у «Гранд-отелі». Справжні заслуги люблячої дружини, — Анна делікатно наголосила на слові «справжні», пустивши при тому бісика, — коханий чоловік оцінить у зручнішому місці.

— Я тебе люблю, — прошепотів Іван, закрив кришку, підкинув брегет на долоні. — Не гаймо часу. Нехай нам викличуть сюди візника.

Він діловито роззирнувся, шукаючи, кому б довірити цю місію. Погляд зупинився на прочинених дверях буфетної. Далі стискаючи золоту цибульку годинника, Вольський рушив туди. Анна подалася за ним. Поріг буфету переступили разом.

Буфетник, високий вусань із блискучим, напомадженим волоссям, зачесаним на проділ, та в білосніжному накрохмаленому фартуху, нудився по той бік шинквасу. Він сидів, підперши голову руками, і заглибився у своє, примруживши повіки. Під час вистави сюди мало хто заглядав, хіба котрийсь театральний працівник міг навідатися, аби потеревенити. Поява раптових відвідувачів пожвавила його вечір. Спершу розплющилося одне око, потім друге, і враз буфетника мов струмом знизу смикнуло: здригнувся, стрепенувся, вибалушив очі, навіть кречнув. Здавалося, що подружжя Вольських застало його за чимось непристойним, Анна навіть насторожилася.

Та вусань швидко опанував себе. Промахнув шинквас білим рушником, уперся широкими долонями об стійку. Ще й подався вперед, усім своїм виглядом висловлюючи готовність прислужитися й виконати всі забаганки.

— Чого зволите-с, ваше благородіє?

— Послухай, люб'язний, — Іван видобув портмоне, пошукав у кишеньці для дрібноти, повторив: — Послухай-но, люб'язний, пошустри трохи. Екіпаж до входу потрібен, баришня хоче додому. Ось, маєш.

Буфетник зиркнув на срібний гривеник.

— За ці гроші я сам мотнуся кабанчиком, ваше благородіє. Чого не зробиш для такої людини.

— Якої — такої?

— Газети читаємо-с! — вусань розплився в усмішці. — Грамоті навчені-с!

— Молодець. Тільки махом. Тебе як звати?

— Гриша.

— Дуй, Грицю. Одна нога тут — друга на вулиці. Зажди, коли вже такий спритний, — Вольський поклав перед ним купюру, першу-ліпшу, яку схопили пальці. — Налий нам по келиху шампанського.

— «Парадізо» з голіцинських підвалів бажаєте чи французьке, «Вдова Кліко»?

— Французьке, — сказав Іван.

— Краще кримське, — не погодилася Анна.

— Дама сказала слово, — кивнув Вольський.

Буфетник швидко впорався з пляшкою. Звук звільненого корка відбився луною. Наповнивши два келихи, вусань поставив почату

пляшку у відерце з льодом, підхопив його, переніс до зали, на круглий столик-грибок.

— Так зручніше-с!

Іван простягнув келих дружині, узяв свій, вони перемістилися до столика.

— А ти знаєш своє діло, Грицьку. Заробив на чай. Але не барися.

— Мене вже тут нема!

Буфетник здимів, навіть не скинувши фартуха. Вольський дзенькнув келихом об келих Анни.

— Початок вечора мені починає подобатися.

— Закрили театральний сезон, — Анна зробила ковток. — Ми не впораємося, і тобі, милий, доведеться платити за всю пляшку.

— Із собою прихопимо. Сядемо в екіпаж — придумаємо, що з нею робити. З наступного місяця підвищать платню на новій посаді. Вже на шампанське заробимо, не треба економити на святі.

Вольський перехилив напій гусарським жестом.

— Обережно. На тебе не схоже, — завважила Анна.

Чоловік не надто дружив зі спиртним. Дозволяв собі сидри та наливки, власноруч зроблені Христиною. Коли відвідував представницькі застілля, потягував коньяк, рідше — казенну горілку, і то намагався обходитися найменшими порціями. Навіть виробив власну тактику: вичікував, коли інші трапезники приймуть на груди стільки, що почнуть стежити не за чужими чарками, а за власними.

— У житті кожної людини є моменти, коли вона не хоче бути схожою сама на себе, — парирував Іван.

— А він тебе впізнав, до речі.

— Хто? — Вольський знову наповнив келих, доливав дружині.

— Буфетник. Гриша. Григорій, — Анна кивнула в бік дверей, за якими той щойно зник.

— То тепер хрест, який я змушений нести. Газетним шпальтам треба дякувати. Мене впізнають, сама ж знаєш.

— Не *так* упізнав.

— Як це — не так? — Іван завмер із келихом.

— Точно не бачив тебе раніше наживо?

— Після відкриття нового приміщення ми з тобою бували в Опері двічі. Здається, в буфет заходили разок.

— Не зрозумів, — Анна обережно поставила келих поруч із відерцем. — Цей буфетник явно бачив тебе в іншій обстановці. Не як театрала. Як поліцейського. Ніколи не допитував його, не викликав до себе в кабінет?

— Я б не забув. Лице прикметне, рожеві щоки чого варті. Яблука стиглі з нашого саду.

— Дивно, дуже дивно, — Анна легенько стукнула нігтем об кришталевий бік. — Григорій злякався, побачивши тебе в дверях. Не відразу, а як розгледів. Я помітила це.

— Звук визнавати твою правоту. Але все одно не можу його згадати.

— Та я вірю тобі, вірю... Після згадки про стиглі яблука — особливо... Може, мені справді здалося. Не дістала задоволення від вистави, шукаю, до кого б чи до чого причепитися.

— Аню, ти ніколи нічого не говориш даремно. Тобі ніколи нічого не здається. Повернеться цей вусатий проноза — витрушу з нього всю правду, — зараз Іван говорив напівжартома.

— Здається, — хитнула вона головою. — Ти ліпиш із мене ідеал. Ось що здається. А ще — забув у гардеробі мій подарунок.

— Точно! — Вольський ляснув себе по лобі. — Ох я бовдур! Ти щойно довела — без тебе я нічого не вартий.

— Чекай, як підемо на вихід — прихопиш. Келихи ж іще повні в нас.

Дзенькнув кришталь. Другий келих Іван допивав обережно, не так хвацько.

— Буфетника цього по смерть посилати, — буркнув невдоволено.

— Ти мав справу зі смертю вже кілька років. І все ж краще не згадувати про неї всує, — застерегла Анна.

— Ой, із твоїми забобонами, Анно Ярославівно! Завдання ж просте. Що складного, ну скажи мені? Візників на Володимирській перед театром — греблю гати. Куди буфетник побіг їх шукати? Вниз, аж до Хрещатика?

Відповісти дружина не встигла — захеканий Григорій з'явився, шумно видихнув, наче справді гасав довкола хортом.

— Даруйте-с! Карету зараз буде подано!

— Де тебе носило? — Тепер Вольський не грав, справді гнівався. — Я б швидше впорався!

— Винуватий-с! — буфетник посунув до шинквасу боком. — Ваньки, знаєте, то такий прикрий народ. Торгуються, ціни собі не складуть...

— Тебе хтось просив торгуватися? — grimнув Іван. — Скажи, тебе хіба про щось таке просили, га?

— Ваню, — рука Анни лягла чоловікові на плече. — Людина просто хотіла краще прислужитися. Ходімо.

— Тепер хай увесь світ почекає! — Вино помітно розбирало, вдарило йому в голову. — Всі як змовилися зіпсувати нам вечір та настрій!

— Якщо ти сам того не захочеш, ніхто тобі нічого не псуватиме, — примирливо мовила дружина.

— Іноді до жінок варто дослухатися, — Іван повернувся до буфетника всім корпусом.

— Саме так. Як зволите-с, — Григорієве лице знову розтягнулося в усміщці, рум'янець повернувся. — Бажаю вам гарного вечора і доброї, спокійної ночі.

— Тобі того ж самого.

Вольський наповнив свій келих утретє. Анна не заперечувала, проте свій відсторонила. Іван відсалютував буфетникові, картина мала дещо кумедний, надто вже театральний вигляд. Допивши, витер серветкою вологі губи, без жалю зиркнув на залишки в пляшці, ступив до шинквасу, легенько ляснув розкритою долонею. Григорій миттю відрахував решту, з напівпоклоном простягнув. Вольський підкрутив краєчок свого вуса, постукав по купюрах зігнутих указівним пальцем:

— От хитрун. Гляньте, Анно Ярославівно, на цього вишкребка.

— Іване Дем'яновичу, тебе сьогодні тут усі запам'ятали. Закриття сезону вдалося.

Анні чоловік подобався саме таким — з ноткою ексцентрики. Бачила його таким не часто. Служба обмежувала певними рамками поведінку слідчого, а віднедавна — помічника головного слідчого розшукової поліції Вольського.

Вплела свою правицю в його підставлений лікоть.

Буфет, а заразом — театр подружжя залишило з відчуттям не знати якого, та проте все одно виконаного обов'язку.

Задуха сягнула піку — відчувалася так, що помацати можна.

Почала густішати глибоко по обіді, виростаючи з традиційної київської літньої спеки. Кияни звикли до неї, хоч це не означало, що погода подобалася. Анна виросла у Верхньому місті, у затінку Липок, і, як більшість містян, не надто зважала на погодні перепади. Жила з цим, бо з цим же й народилася. Проте кілька останніх років київське літо нагадувало про себе частіше й не надто приємними речами.

Місто повільно, але впевнено розросталося. Сюди перебиралося більше народу, тож зросла й кількість екіпажів. Кінські підкови та важкі металеві колеса збивали вгору пилюку, торгівці худобою гнали свою живність центральними вулицями, а за караванами роїлися мухи з гедзями. Тож сухий пил осідав у легенях, налипав на одяг, а вбрання, своєю чергою, прилипало до розпарених тіл.

Єдиний порятунок — оминати Хрещатик та прилеглі вулиці. Залишатися в тіні власних садиб, провадити евакуацію на околиці, знімаючи дачі в Пущі, Русанівських садах чи ще далі, ближче до Гореничів. Або — літувати на Трухановому острові, ближче до дніпровської води та приватних купалень: загальні, міські, дешеві Анна не сприймала після першої ж спроби.

Густа задуха, подібна до тієї, у яку пірнуло з театру подружжя Вольських, передувала вечірній грозі. Влітку вони не аж так дивували, були не менш звичним, ніж спека, явищем. А для втомлених городян — приємнішим. На короткий час повітря робилося свіжішим, дихалося легше, хоча коротка сильна буря могла завдати комусь збитків. Передчуваючи чергову примху стихії, особливо наполохані люди всякий раз боялися ураження блискавкою, ще й не дай Господь кульовою.

Анна вважала себе сучасною, освіченою жінкою, якій не пасувало б зважати на подібні забобони. Щоденного прикладу Христини з неї було досить. Дівчина сільська, там рясне намисто можливих та неможливих страхів, із цим нічого не вдієш, місто їх не витравить навіть через три покоління. І все ж таки щоразу, коли погода обіцяла перетекти зі спекотної на грозову, Анна не могла відмовитися — брала чудернацьку старомодну парасольку з громовідводом.

Нині покійна Іванова матінка колись привезла її з Парижа, на той час то був шик, останній писк кийвських модниць. Вважалося, що така парасоля врятує від удару блискавки, а запорука тому — довгий тонкий ланцюжок, що сягав землі й мусив неодмінно волочитися нею. На щастя, ані власницю, ані жодну з її подружок та знайомих громом не вбило. Лиш Анна не гарантувала, що їх уберегли саме такі громіздки аксесуари.

Виходячи з дому нині, Анна вкотре не змогла опиратися Христиному натиску. Тож лишила парасольку разом із чоловіковою тростиною. Палиця червоного дерева мала круглий набалдашник, була важкуватою, саме тому виглядала солідно. Анна поклала на неї око, щойно побачила у вітрині галантереї Міхельсона. Привабив найперше вигляд: будь-кому додасть ваги, а тим більше — її чоловікові. Нова, вища посада сама по собі вимагала поважного сприйняття. Іван, як бачила собі дружина, повинен лише стояти, мовчати й пильно дивитися на співрозмовника крізь скельця окулярів. Стискати при цьому набалдашник тростини не зайве. Ефект вийде, який треба. Створить героїчний ореол до, чесно сказати, зовсім не героїчної зовнішності слідчого Вольського.

Це ж Анна свого часу полюбила його саме за це — постійні, безперервні спроби довести, ствердити питомо чоловічі якості. Бо матінка-природа наділила Івана зовнішністю, яка не давала змоги сприймати його серйозно, справжнім *мужчиною*.

Купила за власні заощадження — від колишнього вчителювання ще трохи лишилося.

Екіпаж чекав біля бровки мощеного хідника. Іван елегантно перекинув тростину з правої руки в ліву — бавився так, відколи отримав дарунок. Випередив Анну на кілька кроків, подав руку з легким поклоном, допоміг сісти. Потому вмовстився в коляску сам, тицьнув набалдашником у спину бородатого сутулого візника. Той цмокнув на коня, сіпнув віжками, коляска рушила з місця й відразу ж звернула праворуч, на Фундуклеївську.

— Швидше б ти рухався. Чуєш грозу? — Іван шумно потягнув ніздрями повітря, уже ледь-ледь вологе. — Зараз як полле!

Анна лиш тепер звернула увагу — вони їдуть у колясці з низько опущеним верхом.

— Хай би підняв, — кивнула назад.

— Хай би не барився, — Іван цикнув зубом. — Навіть цікаво, чи випередимо зливу.

Мовби у відповідь далеко з правого боку гримнуло. Раз — несміливо, ніби прокашлюючись, розминаючись. Відразу вдруге — сильніше, хазяйським тоном.

— Десь над нами бахає, — Анна тицьнула гостряком парасолі в бік грому, враз стрепенулася. — Чекай, а куди ми їдемо взагалі?

— Як — куди? Додому. Чи ні? — здивувався чоловік.

— Куди прямуєш? — аби візник напевне зрозумів, до кого запитання, вона торкнула його нижче спини парасолевим.

— Так на Татарку[4], — візник лишався спокійним, знову лягнув коня віжками.

— Бачиш? Що не так, Аню? — пальці торкнули лікоть.

— Татарська вулиця! — голосно мовила вона. — Будинки тобі покажуть!

— Не звольте хвилюватися, пані, — прогуділо у відповідь.

— Скоро доведеш — накину, — пообіцяв Іван, сів до дружини півобертом. — Ти сьогодні аж надто підозріла. То буфетник не так дивиться, то *ванька* не туди везе.

— Везе він якраз туди, — Анна говорила, ширяючи думками далеко звідси. — Але поїхав раніше, ніж йому сказали адресу.

— Ой, заради бога! Від Опері він інакше не поверне! У нього, Аню, іншого маршруту нема.

— Є.

— Не розумію, для чого зараз оця твоя впертість.

— Сама не розумію, — Анна труснула головою, поправила кучері під капелюшком. — Звичка зважати на дрібниці.

— Корисна в моїй... *нашій* роботі. Зовсім зайва, коли ми випили шампанського й відпочиваємо. І... — чоловік витримав паузу, яку роблять, перш ніж виправдатися, — і про те, що хотіли, поговоримо вже завтра. Вибач. Знаю, в тебе були певні думки, почути їх — найперше мій інтерес.

— Може, й так, — Анна закусила нижню губу, знову труснула головою, тепер — сильніше, сказала більш упевнено, твердо: — Справді, ти правий. Інколи корисні звички бувають дурними. А думки — чому були? Вони є. Але згодна. Не зараз же говорити на серйозні теми. Завтра маємо цілий день. І свіжі голови.

Копита прудко цокали бруківкою.
Гуркотіли важкі негумовані колеса.
Невпинно сунула гроза.

4

Дощ упав на них, щойно екіпаж заїхав на звивисту Татарку.

Перед тим червневі сутінки враз перетворилися на темряву. Все довкола мовби хто накрив чорною рядниною, аж завмер від несподіванки кінь. Та щойно Іван зібрався гаркнути, як над ними вибухнув грім — і мовби прорвав дірку в небесній тверді.

Важкі краплі не падали рясно-густо — лилися щільним потоком. Анна ніколи не бачила водоспаду наживо, лише на картинках у «Довкола світу». Зараз дістала нагоду уявити, яка вона насправді — нестримна, гуркотлива стихія. Так виливається вода з відра, але цього разу відро було величезним. Люди ж для того, хто поливав, виглядали дрібними, нікчемними створіннями, яких із земної поверхні можна змити отак, за один прийом.

Умент намокли всі троє — розкривати парасольку вже не було потреби й не мало сенсу. Анна пирхнула, як роблять купальники, невдало пірнувши й наковтавшись річкової води. Інстинкт кинув її в розкриті Іванові обійми. Чоловік притиснув її до себе обома руками, ногою копнув передок, заволав, перекикуючи гуркіт грому:

— Жени! Шмарклі жуєш тут!

При Анні він ніколи — гаразд, *майже* ніколи не був грубим. Хоча на службі дозволяв собі ще й не таке. Поліцейська робота зобов'язувала, там мало хто стежив за язиком і світськими манерами. І все ж її трохи збентежили нічим не виправдані різкість та злість. Візник не винен, що почалася злива. А Вольські, своєю чергою, могли пересидіти й напевне перечекали б негоду, додивляючись виставу. Тож провину за те, у що втрапили, Анна мимоволі переклала на себе. Хай би вже чоловік на неї сварився — хоча за п'ять років шлюбу подружжя Вольських не дозволяло собі сварок ніколи.

Гаразд — *майже* ніколи.

Тим часом візник і без команди погнав. Точніше, смикнувся, побіг чвалом уперед кінь, прискорений громом і відчутно наляканий

блискавкою. Вона криво, навпіл розколола небо точно над ними. Анна втягнула голову в плечі, лице щільніше заховала в оберемку Іванових обіймів. Майнуло — ось зараз яскравий гостряк блискавки прониже її наскрізь. Так, мабуть, виглядав гнів Зевса-Громовержця з давніх міфів: у дитинстві зачитувалася історіями про грецьких богів.

Кінь заіржав — тепер блискавка сяйнула ліворуч.

— Куди! Сюди, чорт забирай!

— Чого лаєтесь, пане?! Я звідки знаю, куди вам треба?

Коляска справді проскочила поворот на їхню вулицю. Візник натягнув віжки, лаючись уголос і не жаліючи вух дами-пасажирки. Кінь уперто тупцяв на місці, місив грязюку копитами, не бажав розвертатися й подав невдоволений голос іще кілька разів.

Суцільний потік із неба поволі перетворювався на великі, звичніші дощові краплі.

— Звідси добіжимо скоріше! — вигукнув Іван. — Без того вже мов хлющі!

— Моя сукня! — Анна мало не плакала. — Мої черевички!

— А мій мундир! — парирував чоловік. — Побігли, кажу!

— Христя помре, як побачить!

— Ага! Христя нас переживе! Гайда!

Скочивши з коляски на мокру землю, Вольський простягнув руки. Анна наважилася, ступила за ним. В останній момент згадала про парасольку й тростину. Потягнулася по речі, аж тепер утратила рівновагу на слизькому.

— Ай!

Вони впали разом — Іван таки встиг підхопити дружину, але не втримався, повалився разом із нею. Лиш в останній момент йому дивом удалося розвернутися так, аби Анна опинилася на ньому зверху.

— Та що ж ви так, пане! От же ж горе!

Візник поквапився на допомогу, хоч навряд аж так хотів цього. Анна вчепилася в простягнуту руку, ванька підняв її сильним ривком. Боком відступивши до найближчого дерева, Анна схопилася за стовбур. І тут знову її прорвало, як допіру в театрі — зареготала дзвінко, нестримно, голосно, немов заповзялася заглушити сміхом грозу.

Ніби навмисне гуркіт послабшав, почав ущухати.

— Смішно тобі, — буркнув Іван, обережно стаючи на ноги.

— На себе глянь...

— А ти — на себе.

Блискавка сяйнула в повній тиші, це додало чогось лиховісного.

— Я той... Звиняйте, пане... Їхав би собі...

Анна й забула, що на них досі дивиться візник, котрий ще й зробився раптом рятівником. Машинально поправила сукню. Аж тепер зрозуміла: капелюшок злетів із голови при падінні. Грозовий вечір ставав світлішим, природнішим, а черговий відблиск із неба висвітив утрату. Під правою Івановою ногою.

— Та їдь уже, їдь! — відмахнувся Вольський.

— Гроші, — нагадала Анна.

— Тьху, справді...

Вольський із помітною огидою поліз у кишеню мундира. Видобув портмоне. Нахилився, аби хоч якось прикрити від дощу гроші. Підніс ближче до очей, пошукав і знайшов рубль. Подумавши, доклав полтину, тицьнув візникові. Той, помацавши, бовкнув обережно:

— Докинути б треба.

— За дощ? То до небесної канцелярії! — відрізав Іван, ховаючи шкіряне портмоне назад. — Подякуй краще, що я з тебе не вирахував.

— З мене?

— Ага. За задоволення.

Утративши до ваньки інтерес, Вольський нарешті помітив, що втоптав капелюшок дружини в багнюку.

— Та що ж таке сьогодні! — він нагнувся.

— Не чіпай! — зупинила Анна. — Лиши його! Я це на голову більше не надягну!

— Завтра поїдемо по новий!

— А сьогодні нарешті ходімо додому!

Дощова стіна ставала дедалі рідкішою. Краплі вже не були такими важкими. Розвиднювалося, гриміло не так, відкочувалося далі. Блискавка знову нагадала про себе, але теж блякнула. Візник нарешті розвернув коня, тримаючи за вуздечку, почалапав назад неширокою вулицею.

— Стій! — крикнула Анна навздогін.

— Що? — запитали обидва, чоловік і ванька.

— Речі ж! — нагадала вона.

Ляснувши себе долонею по лобі, Іван добіг до коляски, підхопив з-під сидіння тростину й парасолю. Тепер коляска могла їхати. Вольський же посунув на Татарську, стискаючи парасолю в правиці, тростину — в лівиці. Анна знову реготнула.

— Згоден. Виглядаю, мов коханець із дешевого водевілю.

— Коханці недолугі й у дорогих водевілях, — Анна ступила кілька обережних кроків, притримуючи поділ сукні з обох боків. — Я сміюся тепер, бо уявила лице Христини.

— Йй, бідолашній, буде не до сміху. Сваритиме. Причому, Аню, чортів перепаде мені. Це ж я тебе не бережу. У грязюці викачав.

— Як тоді, пам'ятаєш, у Межигір'ї. Коли ти мене ледь не втопив.

— А ти лише попросилася закинути вудку з човна, — пригадав Іван. — Як на лихо, клюнуло. Ти сіпнула волосінь, шубовснула через бортик у воду.

— Ти — за мною. Як був, у костюмі. І штиблетах.

— Піджак усе ж скинув. І канотьє.

— Добре, що я вмію триматися на воді. Потім ми пливли за човном, його ж віднесла течія.

Зараз Анна дивувалася сама собі. Обоє змокли, вивалялися в багнюці, затишком і не пахне. Та все одно чомусь лишалися під дощем, ще й згадували кумедні, справді приємні для обох пригоди.

— Ми боїмося йти додому, під Христин гнів, — Вольський ніби прочитав її думки та пояснив поведінку.

— *Ти* боїшся, — уточнила Анна. — Мене наша мила Христина пальцем не зачепить. Лихим оком не дряпне. І взагалі: викрутить, мов рушника праного, не дасть роздягнутися.

— Треба перевірити. Тримай.

Іван простягнув дружині праву руку. Анна взялася за край парасольки, потім — за чоловіків лікоть. Так, вдивляючись під ноги й далі просякаючи літнім дощем, вони подалися до своєї садиби — четвертої праворуч від початку вулиці.

Спершу Анна не сприйняла рух попереду як щось реальне. Вітер шмагав дощовими струменями, гойдав дерева й кущі, якими щедро заросла Татарка і які не заважали мешканцям, навпаки, додавали затишку, навіть інтиму. Але вже за мить уклякла разом із Іваном — з-за бузкового куща, що розрісся неподалік від їхнього будинку, виступила темна постать.

Блискавка й грім ударили водночас, знову над головами.

Короткий, миттєвий відблиск вихопив із мокрої темряви лице — незнайоме, молоде, вкрите ріденькою борідкою. Анна встигла помітити студентську тужурку, натягнутий низько на лоба кашкет, навіть тріщину на лакованому козиркові.

Погляд метнувся нижче, за рукою незнайомця.

Гримнуло.

У блискавичному світлі — лезо.

— ВАНЮ!

Крик потонув у громовому гуркоті.

— АНЮ, НАЗАД! — гаркнув Вольський.

Не дочекався — сам ступив наперед, затулив дружину спиною. Незнайомець насувався, проте якимось дивно. Невпевнено, приставними кроками, виставлена вперед озброєна зубата рука тремтіла. Втім, Анна ніколи за двадцять вісім своїх років не бачила так близько озброєного бандита. Їй дотепер не погрожували ножем ані вдень, ані вночі. Тож не знала, не розуміла, не уявляла, як має діяти нападник.

Зате інстинкт підказував, як слід діяти їй.

— ПОЛІЦІЯ! — вигукнула на всю силу легень. — ДОПОМОЖІТЬ!
ПОЛІЦІЯ! ВБИВАЮТЬ!

Або їй здалося, або лиходія її пробі лиш підштовхнуло, прискорило його рух.

Під супровід нового удару грому, освітлений кривою блискавкою, він кинувся вперед, махаючи небезпечною для життя рукою навхрест. Іван устиг випередити, останньої миті ухилився, уникнув вістря. Дотепер обидві його руки лишалися зайнятими. Вольський заметляв перед собою водночас парасолею і тростиною — так людина зображує лопаті млина. Рухаючись таким чином, він пішов у контратаку. Нападник заледве встиг уникнути влучного удару — парасоля лиш збила з нього картуза. Вловивши розгубленість, Вольський пожбурир парасольку гостряком уперед на нападника, немов тубільський мисливець — списа.

Темна постать не встигла ухилитися. Кидок, хай не дуже зграбний, таки виявився влучним. Змусив зойкнути, це був перший почутий від нього звук.

— Ага! Не лізь! — гаркнув Вольський.

Чоловікове попередження навіть для Анни не виглядало переконливим. А нападникові, схоже, парасоля шкоди не завдала.

— Гроші, — процідив він. — На бочку. Гроші.

Іншої вимоги не слід було й чекати. Але й тут Анну щось підозріле зачепило за вуха. Дивувало й інше: вона раптом почала трохи менше боятися. Що заспокоїло, притлумило первісний страх — не могла собі пояснити, на потім відклала.

— Я віддам, — мовив Іван рівним голосом, який усе ж таки трохи тремтів. — Чуєш мене? Я все віддам. Стій на місці, де стоїш.

Гримнуло вже тихіше й далі.

Виставивши перед собою лівицю з затиснутою тростиною, помахавши для чогось важким набалдашником, Іван поліз у праву кишеню, куди ось щойно поклав портмоне. Анна не встигла попередити чоловіка вчасно — темна постать ураз стрибнула вперед, скорочуючи відстань. Цього разу Вольський виявився ще спритнішим. Рухом управного танцівника перемістився вбік, не відступаючи при тому від Анни, замахнувся, опустив набалдашник на вбивчий кулак. Чи удар вийшов сильним та міцним, чи нападник не чекав спритності від жертви — він зойкнув, вилаявся, та все ж ножа не впустив.

— Я віддам усе! — повторив Вольський голосніше. — Бери й тікай! Ніхто за тобою не гнатиметься!

— Іди! — долучилася Анна. — Забирай гроші, йди геть! — і хтозна для чого бовкнула: — Гроші й годинник. Золотий.

— Навіть якщо за половину ціни продаси...

Договорити нападник не дав. Лець зігнув ноги в колінах. Чи шморгнув носом, чи видихнув, чи... Анна не могла повірити, що саме почула, який незвичний для грабіжників звук запідозрила. Саме цей подив збентежив, загальмував думки та рухи.

А наступної миті вклякнула, заціпеніла, ноги неначе вросли в мокру землю.

На її очах відбувалося дійство, у яке не могла повірити. Не готова була визнати, що бачить усе не на сцені, не на екрані ілюзіону, не на книжковій картинці чи малюнку в журналі про пригоди й мандри.

Блискавка вкотре вихопила з мокрої дощової темряви лезо. Зараз воно блиснуло якось по-особливому лиховісно.

Іван перекинув тростину, свою єдину зброю, у праву руку.

Замахнувся нею знову, тепер — із наміром ударити точніше, влучити в голову, хоч якось відлякати лиходія. Темна постать заступала шлях до їхнього будинку, і Вольський розвернувся так, аби нападник повторив його рух, став боком, відкрив прохід на вулиці.

— Аню, біжи! Біжи! Бі...а-а-а!

Чоловік ураз захлинувся, перша думка — від дощу, хай злива майже вщухла.

Потім Анна побачила, як Іван почав осідати.

Темна постать стояла над ним, рука з ножом опустилася раз, іще раз, іще.

— Ні, — вона заперечила побачене, повторила тим самим тоном. — Ні. — Та враз глибоко зсередини вирвалося оглушливе, розпачливе й жалібне водночас: — НІ! НІ! НІ!

Тіло знову набуло здатності рухатися. Перший порив — уперед, на допомогу чоловікові, який *лише* втратив рівновагу. Та ступила тільки два невеличких кроки. Нападник заступив жертву, знову вивергнув той самий дивний, зовсім не властивий для грабіжників із ножами звук. Спершу затрусив головою. Потім — виставив лезо, ступив до неї.

Гримнуло й блиснуло.

Це було останнє, що побачила Анна Вольська перед тим, як земля гойднулася і зробилося темно й тихо.

Розділ другий

Жалоба, день десятий. — «Голубонько моя». — Обручка пані Романцової. — Московський засланець. — Босяк.

1

— *Уже туго. Досить.*

Христина все ж дозволила собі підтягнути шнурівку ще трохи. У неї були сильні руки, з корсетами своєї *королівни* ніколи не морочилася довго. Особливо з новомодними, вкороченими. Їх почали рекламувати в газетах не лише як такі, що роблять жінку вільнішою та краще підкреслюють форми, а й також є анатомічно здоровими.

— Досить, — повторила Анна.

Вона не сердилася. Часом сварила Христю, коли вважала — є причина. Проте зараз, десять днів по тому, як у неї на очах *зарізали* чоловіка, не було сил ані сваритися, ані гніватися, ані плакати. А сили Анні потрібні, особливо — тепер. Мусила набратися їх перед задуманим візитом.

— Не ходили б ви, Я'рівно, туди сьогодні, — Христина відступила, глянула на пані критично, оцінююче, звично в таких випадках примруживши ліве око. — Хай вляжеться все.

— Вляжеться? — Анна відвернулася від люстра, зиркнула через плече. — Що вляжеться? Ти думаєш, коли говориш, чи аби щось бовкнути?

— Ой, звиняйте, — круглі Христині щоки запалали. — Я ж просто, я ж нічого...

— Все в тебе просто, — Анна поклала руки на обтягнуті корсетом боки. — А в мене, тобто у нас із тобою, все відтепер дуже непросто!

— У нас? — молодиця подалася вперед, в очах блимнув радісний вогник. — То не женете мене?

— Хіба сама навчуся шнурувати корсет, прати і готувати, — Анна не жартувала. — Ми лишилися самі. Я вбита горем, слабка. Але не

дурна, щоб вигнати на вулицю помічницю. Яка, до всього, знає все, про що говорилося і що робилося в цьому домі.

— Ви, королівно, найрозумніша жінка на світі! — у словах Христини — жодних лестощів. — Таких мудрих голів на весь Київ нема! Та де Київ — у всій губернії не знайдеш! Сказала б навіть — у всіх губерніях довкола!

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ